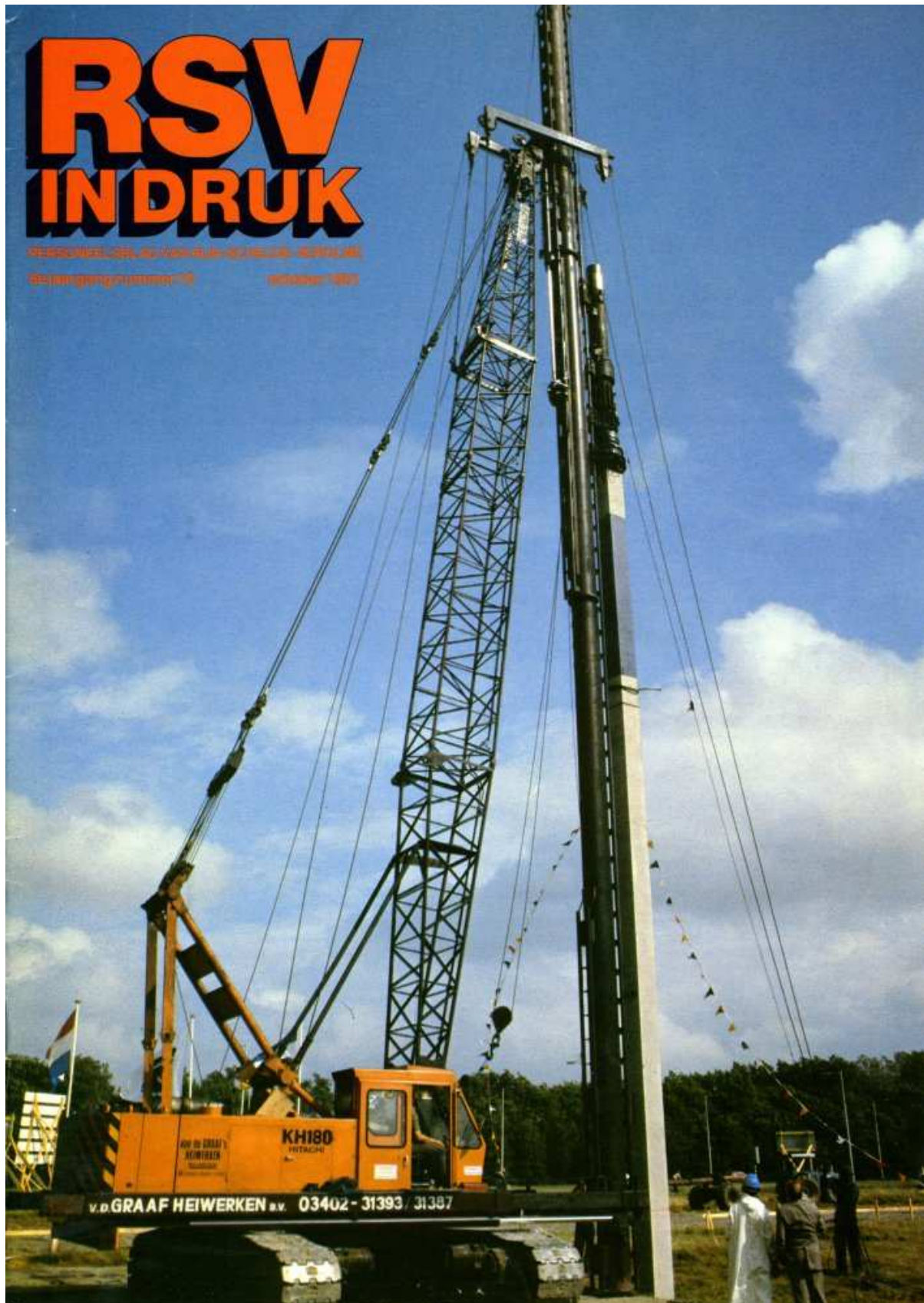

Gedeelte van “RSV Indruk”, oktober 1981, 6^e jaargang, nummer 10.

Ontvangen van Rob Lampen, Rotterdam.

Een van de beste tanks

Omdat wij in een stille, doodlopende straat wonen zijn wij erg gevoelig geworden voor een plotseling, doordringend geluid. Terwijl wij dachten dat er onweer in de heldere lucht zat boven de Vlasakkers bij Amersfoort hoorden wij een kolonel roepen: 'Daar komt-ie aan. . .!' Vanuit de schaduw, tussen een dichte rij bomen, dook zwaar ronkend een dreigend gevaarte op: de eerste Leopard 2 in complete nederlandse uitmonstering.

Met zijn gewicht van 55 ton, uitgerust met een 120 mm-kanon en twee mitrailleurs van 7.62 mm nam een door zijn snelheid, pantsering en vuurkracht één van de modernste tanks ter wereld voor de tribune plaats, naast een britse Centurion- en een franse AMX-tank.

Behendig sprongen vier mannen die een zwarte baret droegen uit het zonovergoten gevaarte. In stramme houding staande presenteerden zij aan de genodigden een glanzend nieuw produkt, dat even later door de kommandant Opleidings Centrum Cavalerie, kolonel H. J. Huyts, 'de beste tank die momenteel te koop is' werd genoemd.

Op dat ogenblik zwierven onze gedachten even terug naar een kort, maar levendig gesprek dat wij in februari 1979 voerden met de toenmalige directeur van de divisie machine- en apparatenbouw, de heer Th. A. Jansen - thans lid van de raad van bestuur RSV - over een 'tank van een opdracht': van f 200 miljoen (1,25 miljoen manuren werk voor RSV).

Bij fabrikant Krauss-Maffei in München zou de nederlandse regering 445 Leopard 2-tanks bestellen voor de Koninklijke Landmacht ter vervanging van de verouderde AMX 13- en Centurion-tanks. Hiermede was een bedrag gemoeid van ongeveer 2 miljard gulden (prijspeil 1979).

In de produktie van deze serie zouden nederlandse bedrijven deelnemen tot een bedrag van ruim 900 miljoen gulden. Door Krauss-Maffei en de duitse overheid werden daarnaast in Nederland aanvullende kompensatie-orders tot 100% van de orderwaarde geplaatst.

Groot nieuws was voor ons dat RSV ook ging deelnemen aan de produktie van deze hypermoderne tanks. Om snel te weten te komen of het werken aan de Leopard 2-tank van werkelijk zo'n belang was voor de werkgelegenheid van RSV stelden wij deze vraag aan de heer Th. A. Jansen. Hij legde er de nadruk op dat deze opdracht vooral van belang was voor de toekomst van de machinefabrieken WF/RDM en

'Is dit niet zeer geavanceerd werk?'

'Ja, het is erg nauwkeurig werk, maar het vereiste vakmanschap is bij RSV aanwezig. We zullen nog wat moeten outillieren en daar zijn we al mee begonnen'.

In het jaarverslag over 1980 hadden we onder het kopje WF-RDM Groep gelezen: 'De inrichting van de werkplaats voor de fabrikage van koepels voor de Leopard 2-tanks is voltooid en de eerste koepels zijn afgeleverd en met goed resultaat beproefd'.

Denkend aan het gesprek uit 1979 vroegen we aan de heer P. Eland van WF & RDM Algemene Werktuigbouw hoe hij nu tegen de inhoud van dat korte mondelinge onderhoud aankeek. Tot onze verbazing antwoordde hij: 'Ik heb aan de woorden van de heer Jansen niets toe te voegen of te veranderen. U kunt precies dezelfde volgorde aanhouden van de bedrijven die aan de opdracht hebben meegewerkt. Alles is gegaan volgens plan'.

Met andere woorden, wat de heer Jansen toen zei was verwezenlijkt

en in de eerste van de 445 Leopard 2-tanks die op 3 september in de Bernhardkazerne te Amersfoort door Krauss-Maffei werd overgedragen aan de demissionaire minister van Defensie, drs. P. B. R. de Geus, zat ook vakwerk van RSV-ers.

'Wat een kast van een ding'

Deze kreet werd geuit op de tribune toen wachtmeester S. Sypkens en de kanoniers I. Jansen (schutter), De Wringer (chauffeur) en Van der Meulen (lader) een demonstratie gaven op een verharde weg met de gloednieuwe tank. Bij de maximum snelheid van 72 km per uur - de 12 cilinder/1500 pk motor gebruikt onder normale omstandigheden dieselolie, maar funktioneert zo nodig ook op andere voertuigbrandstoffen - bleek het gevaarte verrassend snel wendbaar te zijn. Een hoofdkap met ingebouwde intercom moet de bemanning van de Leopard 2 gehoorbescherming bieden. Geen wonder dat het geluid ons overweldigde. Ons gehoorwerktuig nam met meer

'Breda'. 'Het betekent veel werk voor vier bedrijven van RSV. Om u daarvan enige indruk te geven: Machinefabriek WF/RDM vervaardigt onderdelen van het geschut, Machinefabriek 'Breda' maakt kleinere onderdelen van de toren, RSV Zwarte Apparatenbouw fabriceert de kale toren en Verolme Elektra zorgt voor de elektrische uitrusting van de tanks'.

De overdekte tribune

In de bijna dagelijks in de dagbladen beschreven toestand waarin onze ministers maandenlang demissionair bleven, heeft Defensie-minister drs P. B. R. de Geus op 3 september jl. in de Bernhardkazerne te Amersfoort de eerste Leopard 2-tank namens de Koninklijke Landmacht in ontvangst genomen.

De overdracht door de voorzitter van de raad van bestuur van Krauss-Maffei, dr Hans-Heinz Griesmeier, werd onder meer bijgewoond door de westduitse staatssecretaris van Defensie dr Klaus Dieter Leister, DAF Trucks-president drs P. J. G. van Doorne en de heer Th. A. Jansen, lid van de raad van bestuur RSV.

ter wereld overgedragen

rust de tonen waar van het naast de tank opgestelde Trompetterkorps der Cavalerie. Ook het zingen van de huzaren klonk welluidend. We verwonderden ons ook toen minister De Geus in een mooi etui de contact sleutels van de tank van de voorzitter van de raad van bestuur van Krauss-Maffei, dr Griesmeier ontving alsof het om een auto ging. Op deze symbolische manier werd de

tank ook overgedragen door drs P. B. R. de Geus aan de directeur materieel Koninklijke Landmacht, generaal-majoor A. J. Beersma.

Minister De Geus sprong zo lenig op de Leopard 2 dat het leek of hij daarvoor als hobby in Duitsland in training was geweest bij de Bundeswehr. Vanaf januari zijn daar immers al teams van kernin-

strukturs en specialisten 'in opleiding'.

Men heeft het over 'tankvervanging'. En de Leopard 2 van de KL, die we mochten aanschouwen, zal bij het Opleidings Centrum Cavalerie (OCC) in Amersfoort worden gebruikt voor opleidingsdoeleinden.

Van Krauss-Maffei hadden we het volgende in het Duits gestelde programma ontvangen:

Minister De Geus van Defensie begon zijn toespraak met de woorden: 'Ik ben verheugd, dr Griesmeier, met de aflevering van de eerste Leopard 2-tank aan Nederland. Daarmede begint vandaag een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van het nederlandse leger'.

Hij prees de zeer goed lopende gouvernementele en industriële samenwerking. 'Het resultaat hiervan is in de eerste tank herkenbaar in de vorm van zo'n dertig onderdelen van elf verschillende nederlandse firma's. Ik wil bij deze gelegenheid mijn tevredenheid uitspreken over de goede samenwerking tussen de betrokken Duitse en Nederlandse industrieën en tussen hen en de Nederlandse krijgsmacht'.

- Op 22 juni 1979 werd een order voor 445 gevechtssklare Leopard 2-tanks geplaatst bij de firma Krauss-Maffei;
- Op 25 oktober 1979 werd na langdurige technische en operationele beproevingen tot serieproductie van de voor Nederland bestemde Leopard 2 overgegaan;
- Op 3 maart 1980 werd de overeenkomst getekend tussen de ministers van Defensie van de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland waarin de samenwerking bij het Leopard 2-programma werd uitgewerkt.

'Wanneer regering en parlement op grond van de politiek militaire realiteiten besluiten tot aankoop van materieel, zoals b.v. deze tanks, dan is het uit overwegingen van de betalingsbalans en werkgelegenheid noodzakelijk dat de eigen industrie wordt ingeschakeld. Ik hoop dat wij in de toekomst voortgaan op deze zo succesvol gebleken weg. Ik denk daarbij met name aan de ontwikkeling van een gevechtstank voor de jaren negentig, als vervanger van de Leopard 1-tank'.

'Generaal Beersma, ik wil u nu de contact sleutel van de eerste Leopard 2-tanks voor de Koninklijke Landmacht gaan overhandigen. Ik spreek daarbij de wens uit, dat de Leopard 2-tanks een lang leven zullen leiden bij de land-

bis 12.15 Uhr
Eintreffen der Gäste

13.05
Begrüßung durch den
Kommandanten Opleidings Centrum Cavalerie,
Herrn Kolonel H. J. Huyts

Übergabe des 1. Kampfpanzers Leopard 2
an die Streitkräfte des Königreichs der Niederlande
durch den Vorstandsvorsitzenden der Krauss-Maffei AG,
Herrn Dr. Hans-Heinz Griesmeier

Übernahme des 1. Kampfpanzers Leopard 2
durch den Verteidigungsminister des Königreichs der Niederlande,
Herrn Drs. P. B. R. de Geus

Übernahme des 1. Kampfpanzers Leopard 2
durch den Directeur Materieel Koninklijke Landmacht,
Herrn Generalmajor A. J. Beersma

Ansprache des Staatssekretärs
im Bundesministerium der Verteidigung,
Herrn Dr. Klaus Dieter Leister

Husarenmarsch,
gespielt vom Trompetterkorps der Cavalerie

ca. 14.15 Uhr
Fahrt zum Mannschaftsheim,
Empfang der Gäste durch die Firma Krauss-Maffei AG

16.00 Uhr
Ende der Veranstaltung

macht en het vertrouwen dat het een leven zal zijn zonder veel technische problemen. Het paradoxale van krijgsmachten in Europa in de tweede helft van de twintigste eeuw is, dat zij – in het kader van de afschrikking – zo goed mogelijk uitgerust en getraind moeten zijn voor een konflikt dat men uit alle macht wenst te voorkomen. Ik hoop dus, dat deze tanks in hun operationele leven geen enkel schot onder oorlogsomstandigheden behoeven af te geven. Dan zullen zij hun missie op succesvolle wijze hebben uitgevoerd'.

Generaal-majoor Beersma, die letterlijk zei: '... en hierbij lijk de eerste Leopard 2 in. Zó, die is binnen...'. dankte allen die hebben bijgedragen tot het wel-slagen van dit projekt.

'Ondanks het krappe tijdschema zijn in deze eerste nederlandse Leopard 2-tank vele door nederlandse bedrijven gefabriceerde komponenten verwerkt. Ik weet hoeveel inspanning hieraan ten grondslag ligt. Dit projekt draagt duidelijk de stempel van de bilaterale materieelstandaardisatie'. Er werd ook gesproken over een verdergaande samenwerking bij een gevechtstank voor de jaren negentig, die de huidige Leopard 1 mettertijd moet vervangen. De Koninklijke Landmacht beschikt reeds over 547 Leopard 1-tanks, die in het begin van de jaren zeventig bij de Cavalerie zijn ingevoerd.

Dr. P. B. R. de Geus stelde de eerstelling voor de invoering bij de Koninklijke Landmacht beschikbaar aan generaal-majoor A. J. Beersma, de directeur materieel van de Koninklijke Landmacht.

Op de heidegrond, naast de gloednieuwe Leopard 2 staande, fleurde het Trompetterkorps der Cavalerie met muziek en zang de plechtigheid op.

RDM zit te springen om vaklieden

Het feit dat ons land bijna 400.000 werklozen telt – waaronder 260.000 mannen – neemt niet weg, dat er vakatures blijven bestaan. Veel bedrijven zitten te springen om vaklieden. Bij de officiële heropening 'Omscholingscentrum voor Volwassenen' zei de heer A. Woerlee, bedrijfsdirecteur Sociale Zaken & Organisatie RDM, letterlijk: 'Dat het aantrekken van personeel voor de geschoolde uitvoerende functies een *urgent* probleem is, blijkt uit slechts ten dele geslaagde pogingen om middels advertenties, voorlichtingsavonden en contacten met Gewestelijke Arbeidsbureaus te voorzien in jaarlijkse aanvullingen in ons huidige personeelsbestand, zeker nu er bovendien reeds sprake is van ongeveer 200 vakatures'.

Als redactie van RSV In-Druk stelden wij de uitnodiging voor de heropening zeer op prijs, omdat ons blad ook in handen komt van veel buitenstaanders, waaronder mannen kunnen zijn die wel omgeschoold willen worden op De Rotterdamsche Droogdok Maatschappij B.V.

Hoewel het aantal werklozen in de regio Rotterdam de 25.000 is gepasseerd – in geheel Nederland zijn er 400.000 man werkloos – zijn er in de scheepsbouw, de scheepsreparatie en bij de grote machinefabrieken nog volop vakatures.

De heer A. Woerlee zei in zijn toespraak dat er bij de RDM 200 vakatures zijn. Het aantrekken van personeel voor geschoolde uitvoerende functies in de produktie-afdelingen noemde hij een urgente kwestie. Daarom is de scholing van nieuwe werknemers die niet onmiddellijk inzetbaar zijn op dit gebied zeer belangrijk.

De heer G. C. Heins, hoofd Sociale Zaken, begroette met zichtbaar genoegen in de filmzaal van de Machinefabriek in zijn welkomstwoord o.a. de heren J. Trum, GAB (SOB-regelingen), De Ridder, GAB (die volgens spreker aan de subsidiekraan zit), Haasdijk, konsulent Stichting Bemotel, baas Smeets, oud-chef omscholing en enkele vertegenwoordigers van de ondernemingsraad.

De heer A. Woerlee noemde – naast de bedrijfsschool en de afdeling interne en externe kursussen – het omscholingscentrum het derde belangrijke onderdeel van de opleidingsactiviteiten van de RDM. Zoals ingewijden weten, was er een omscholingscentrum voor volwassenen op het terrein van De Nieuwe Waterweg gevestigd, dat door sluiting van dit bedrijf verloren is gegaan.

Waar streeft men nu naar, wat zoekt men precies te bereiken met het opnieuw opzetten van zo'n omscholingscentrum? De heer Woerlee vat het doel puntsgewijs samen:

1. Het verzorgen van meest praktisch gerichte scholingsactiviteiten voor het eigen personeel in de vorm van omscholing en bijscholing en soms, b.v. bij reorganisaties, volledige omscholingen.
2. De scholing van nieuwe werknemers die, gelet op hun eerdere ervaringen, niet onmiddellijk inzetbaar zijn in de produktieafdelingen.

'De belangrijkheid van het eerste doel mag bij u als bekend worden verondersteld, omdat in de afgelopen tijd de activiteiten vooral op dit terrein lagen.

Het tweede doel, de scholing van nieuwe werknemers, wordt zeer waarschijnlijk zeker zo belang-

rijk, zo niet belangrijker, gelet op de moeilijkheden die de RDM thans ondervindt om van de huidige arbeidsmarkt personeel voor de geschoolde uitvoerende functies te kunnen aantrekken'.

Wij herhalen: Er bestaat dus een RDM kwestie van de uiterste urgentie: het aantrekken van personeel voor geschoolde uitvoerende functies.

De heer Woerlee vervolgde: 'Duidelijk is geworden dat de RDM zich tevens zal moeten richten op nieuwe werknemers die nog een onvoldoende niveau van vakmanschap bezitten, maar dit met een zorgvuldige aanvullende scholing wel kunnen bereiken. Op grond van laatste constatering is een aantal maanden geleden besloten niet alleen uitbreiding te geven aan het omscholingscentrum in de vorm van een nieuwe behuizing, maar daaraan tevens twee nieuwe vakrichtingen toe te voegen, nl. de plaatverwerkende vakken en het bankwerken. Met deze aanvulling kunnen nu opleidingen worden verzorgd in de volgende beroepen:

- elektrisch booglassen en CO₂-lassen, met de specialisaties MIG en MAG lassen en TIG lassen;
- autogeen lassen;
- pijpenbewerken;
- bankwerken en
- plaatverwerkende vakken, zoals ijzerwerken en apparatenbouw.

Voor de kwaliteit van deze opleidingen staat met name een aantal leermeesters garant met een hoge graad van kennis en vakmanschap en een langdurige ervaring

in het opleiden van medewerkers. Dit gezelschap is selekt en klein genoeg om ze op deze plaats met name te noemen:

- de heer J. de Rooy voor plaatwerken en ijzerwerken;
- de heer A. Gleijm voor pijpenbewerken en autogeen lassen;
- de heer C. van 't Hof voor booglassen en menggas lassen;
- de heer G. van Velzen voor hand en machinaal branden en ketelmaken en tenslotte
- de heer P. de Kwant voor bankwerken, meettechniek en hydrauliek/pneumatiek.

Bij deze gelegenheid en vanaf deze plaats wil ik deze heren veel sukses toewensen bij hun werkzaamheden. Uiteraard is er door het geven van

groen licht voor een nieuwe start van een omscholingscentrum door de direktie nog niet onmiddellijk een kant en klaar instituut. Zeker niet als er een wat bescheiden budget ter beschikking was. Doch als gevolg van een grote inzet en improvisatietalent van velen, misschien dat de term 'ritselen' beter op zijn plaats is, kunt u nu met eigen ogen zien waartoe dit heeft geleid. Vele handen hebben ook hier licht werk gemaakt en het is verheugend dat velen van hen gehoor hebben gegeven aan onze uitnodiging. Een woord van waardering voor hen is van de zijde van de direktie dan ook volstrekt op zijn plaats.

De direktie hoopt dat met dit nieuwe omscholingscentrum met een opleidingscapaciteit van ongeveer 100 kursisten per jaar zo-

wel kan worden voldaan aan de nog steeds toenemende vraag naar aanvullende opleiding voor onze eigen werknemers, als voor - en dit laatste is van zeer groot belang - nieuw aan te trekken medewerkers.

Geachte aanwezigen, een opleiding in theorie is naast een praktijktraining niet volledig. Dus is ook mijn toespraak alleen, zonder rondgang in ons nieuwe scholingscentrum, niet voldoende.

Voor dit laatste wordt u later op deze middag toevertrouwd aan de leermeesters. Echter niet nadat u - en dat leek ons een goed idee - ons Bedrijfsjournaal 1980 hebt kunnen zien.

Tenslotte verklaar ik het 'Om-

In de filmzaal van de Machinefabriek werd ook het RDM-bedrijfsjournaal 1980 vertoond. Omdat nog weinig medewerkers deze interessante film hebben gezien, verklappen we niet veel van de inhoud. We zagen een wereldrekord vestigen! Een transport van 3.000 ton - nettogewicht - op wielen met rubberen banden, gereden naar een ponton. Het ging om het neusje van de zalm. Het reusachtige boellichaam van het SALM-projekt. Een interessante activiteit was ook de verlenging van een drijvende pier in de haven van Hodeidah. De sleepreis van dit ponton - 91 bij 27 meter - naar Noord-Yemen duurde 49 dagen. En dan opens het heten van klinknagels bij de reparatie van een romantisch oud schip.

scholingscentrum voor 'Volwassenen' voor geopend.

Ik hoop dat het goede vaklieden zal afleveren voor ons bedrijf'.

Nieuwe kursussen

De heer Heins deelde ons mede dat de afdeling Opleiding Sociale Zaken RDM voor een aantal kursisten voor het schooljaar 1981-1982 weer kursussen zal organiseren. Het betreft de kursussen:

Basiskursus hydrauliek/pneumatiek

De cursus wordt verzorgd door de Nederlandse Technische School en op de RDM gegeven op dinsdag van 17.00-20.00 uur, één avond per veertien dagen. Kursusduur ± 13 avonden.

Vervolgkursus hydrauliek/pneumatiek

Bestemd voor kursisten die in het schooljaar 1980-1981 de basiskursus hebben gevolgd. De cursus wordt verzorgd door de Nederlandse Technische School en op de RDM gegeven op donderdag van 17.00-20.00 uur, één avond per veertien dagen. Kursusduur ± 13 avonden.

Eindkursus (afsluiting met een staatsexamen) hydrauliek/pneumatiek

Bestemd voor kursisten die in het schooljaar 1980-1981 de vervolgkursus hebben gevolgd. De cursus wordt verzorgd door

de Nederlandse Technische School en op de RDM gegeven op donderdag van 17.00-20.00 uur, één avond per veertien dagen. Kursusduur ± 15 avonden.

Kursus tekeningelezen scheepsbouw

Bestemd voor kursisten die in het scheepsbouwvak het tekeningelezen willen ophalen. De cursus wordt door de RDM verzorgd en gegeven op dinsdag van 17.00-20.00 uur, één avond per veertien dagen. Kursusduur één schooljaar.

Kursus technisch engels

Bestemd voor medewerkers van het bedrijf. De cursus wordt door de RDM verzorgd en gegeven op maandag van 17.00-20.00 uur, één avond per veertien dagen. Kursusduur één schooljaar.

Bij voldoende deelname kunnen de kursussen met ingang van oktober aanvangen. De aanmelding kan via de afdelingschefs of bij de afdeling Opleidingen (Sociale Zaken) RDM geschieden.

Advies bijscholing

De afdeling Opleidingen is gaarne bereid u van advies te dienen inzake diverse kursussen, die zowel in als buiten het bedrijf worden georganiseerd.

foto 1:

In de dependance Opleiding bankwerken van de Machinefabriek, waar alles nog gloednieuw is en waar nog niet wordt gewerkt – men wacht o.a. op werkbanken en een boormachine waarmee men kan tappen en ruimen – ziet u op de foto vlnr Tom Bezem, hoofd bedrijfsschool, Arie Reugenbrink, hoofd 'Omscholingscentrum voor Volwassenen' en dokter W. J. Francke van de bedrijfsgeneeskundige dienst van de RDM, die zo'n belangstelling heeft voor handvaardige beroepen dat hij als hobby een laskursus wil volgen!

foto 2:

Dit is een overzicht tijdens de rondleiding van een gedeelte van de Opleiding scheepsbouw, een langwerpige afgescheiden ruimte in de scheepsbouwloods.

foto 3:
Ingewijden herkennen direkt: het lassen van proefstukken.

foto 4:
Drie leerlingen behorende tot verschillende nationaliteiten, vnr Nicola Alcomando (Italiaan) Leo Senior (Antilliaan) en Gani Bagiram (Turk). Ze zijn aan het pijpenbuigen.

foto 5:
Tom Bezem beschermt zijn gezicht tegen 'stralen'. Op de voorgrond lasboxen voor elektroden lassen (booglassen), op de achtergrond lasboxen voor MIG lassen. Het bijzondere

daarvan is dat ze niet in de handel verkrijgbaar zijn. Ze zijn bij de RDM zelf ontwikkeld, zijn bestand tegen vonken en bekleed met geluidabsorberend materiaal.

foto 6:
De heer G. C. Heins, hoofd Sociale Zaken, die een welkomstwoord uitsprak, is een specialist op het gebied van opleidingen. Hij betreurt het al jaren dat er bij de jeugd een geringe animo is om naar de metaalafdeling van de lagere technische scholen te gaan. Volgens hem zal er altijd een behoefte bestaan aan geschoold personeel.

Deze zelfvarende bok, zo hoorden de aanwezigen, is gebouwd volgens een bijzonder geavanceerd ontwerp. De 'Taklift 4' kan tot een hoogte van vijftig meter een hijslast van 1600 ton verwerken. Voorzien van een zgn. fly-jib kan nog 300 ton tot 100 meter worden gehesen. Ten behoeve van de werkzaamheden aan de Oosterschelde-stormvloedkering zijn extra voorzieningen en versterkingen aangebracht. Om het plaatsen van de onderdorpelbalken mogelijk te maken, zal op de achterzijde van de ponton van het hefschip een tweetal hoornkonstrukties voor een last van 2000 ton worden geïnstalleerd.

De heer W. L. van Schaick, directeur economische zaken van de gemeente Rotterdam, overhandigde namens het gemeentebestuur met groot genoegen aan kapitein Frowein een kopergravure van de haven van Rotterdam.

Vervolgens werd ir A. A. H. van Dam, algemeen directeur van Dusbouw, uitgenodigd de 'Taklift 4' in dienst te stellen. Vanaf een Spidoboot keken de gasten toe hoe een wrak uit het water getild werd.

De heer Van Dam kreeg als dank voor dit 'eerste joppie' op de 'Taklift 4' een groene 'Kermit'. In

deze kikker was het geld verborgen dat op verzoek van de heer Van Dam bestemd is voor het gehandicapte kind. (Een van de twee werkbotten heet eveneens Kermit).

In een vlotte speech verklaapte de heer Van Dam dat hij 'dit joppie' in zijn beste pak had uitgevoerd.

Mevrouw W. G. van Rossen-Schippers, de doopster van de 'Taklift 4', bood hierna de kapitein een koperen scheepsbel aan. De heer R. W. Scheffer, lid van de hoofddirectie van Smit Internationale, wenste Smit Tak Internationaal Bergingsbedrijf veel succes met deze aanwinst.

Kiel voor 'Zeeleeuw'

Op 24 september jl. om 11.30 uur is in de onderzeebootloods van De Rotterdamse Droogdok Maatschappij B.V. de kiel gelegd voor de 'Zeeleeuw', de tweede onderzeeboot van de Walrusklasse. Deze kiellegging werd verricht door commandeur

J. H. van Rede, hoofd plannen van de Defensiestaf.

In juni 1978 gaf de toenmalige minister van Defensie Scholten opdracht voor de bouw van de eerste onderzeeboot, de 'Walrus'. Een jaar later werd met de bouw begonnen. De schepen

moeten de twee oudste nederlandse onderzeeboten van het driecilindertype, de 'Dolfijn' en de 'Zeehond', vervangen. De 'Walrus' zal volgens plan midden 1985 en de 'Zeeleeuw' in 1986 een eerste proefvaart maken.

De nieuwe boten zullen uiterlijk vrijwel gelijk zijn aan de uit 1972 daterende 'Zwaardvis' en 'Tijgerhaai'. Zij zullen echter dieper

kunnen duiken doordat een andere kwaliteit staal is gebruikt.

De nieuwe onderzeeboten zullen hun taken met slechts 49 man kunnen uitvoeren. De 'Zwaardvis' heeft nog 67 bemanningsleden. Deze besparing is te danken aan de toepassing van in Nederland ontwikkelde moderne automatiseringstechniek, aldus de marine.

